

ГАДЮЧНИК

Filipendulae ulmariae herba

MEADOWSWEET

Цілі або різані висушені квітучі верхівки *Filipendula ulmaria* (L.) Maxim. (син. *Spiraea ulmaria* L.).

Вміст: не менше 1 мл/кг ефірної олії, у перерахунку на суху сировину.

ВЛАСТИВОСТІ

Сировина після здрібнення має ароматний запах метилсаліцилату.

ІДЕНТИФІКАЦІЯ

A. Стебло до 5 мм у діаметрі, зеленувато-коричневого кольору, жорстке, кутасте, порожнисте, крім верхівки, прямостояче, поздовжньо-борозенчасте. Листок черешковий, непарноперистий, із 2 червонувато-коричневими кутастими прилистками. Листок складається з 3–9 пар листочків, нерівнозубчастих, деякі з них дрібні й віялоподібні. Листочки зверху темно-зелені й голі, знизу світліші, деколи сріблясті й повстисті, термінальний листочок крупніший, він розділений на 3 сегменти. Жилки коричневого кольору й виступають на нижній поверхні. Суцвіття складне, складається з дуже численних квіток, зібраних у неправильні цимозні волоті. Квітки кремувато-білого кольору, приблизно 3–6 мм у діаметрі; чашечка складається з 5 темно-зелених згорнутих і опушених чашолистків, прирослих основою до увігнутого квітколожа; 5 вільних, легко відпадаючих пелюсток блідо-жовтого кольору, оберненояцеподібних, помітно звужених до основи; тичинки численні, з округлими пиляками, які простягаються над пелюстками; гiнецей складається з 4–6 плодолистків, із коротким стовпчиком і кулястою приймочкою; плодолистки двічі спіральньо скручені й формують жовтаво-коричневі плоди із гвинтоподібним вигином. В сировині часто зустрічаються нерозкриті пуп'янки. Плоди, якщо наявні, мають гвинтоподібний вигин і містять коричнюваті насінини.

B. Мікроскопічне дослідження (2.8.23). Порошок зеленого або жовтувато-зеленого кольору. Переглядають під мікроскопом, використовуючи *хлоральгідрату розчин Р*. У порошку виявляються такі діагностичні структури (Рис. 1868.-1): фрагменти епідерми листків і чашолистків [C, E, F] із звивистостінних або хвилястостінних клітин [Ca, Ea, Fa], коротких товстостінних конічних і потовщених біля основи покривних волосків (вигляд із поверхні [Eb], вигляд

збоку [J]), одноклітинних покривних волосків, тонкостінних, дуже довгих і звивистих, з гострим кінцем (вигляд з поверхні [Fc], вигляд збоку [A]), або місць їх прикріплення (звивистих волосків [Fd], конічних волосків [Fe]) і зрідка булавоподібних залозистих волосків із 1–3-клітинною ([Ed, G]) однорядною ніжкою, багатоклітинною голівкою і густим коричневим вмістом; фрагменти верхньої епідерми часто з прилеглою палісадною паренхімою [Cb], окремі гіпертрофовані клітини якої містять друзи кальцію оксалату [Cc]; фрагменти нижньої епідерми з аноміцитними продихами (2.8.3) [Ec, Fb], деколи з прилеглою губчастою паренхімою [Ff] з друзами кальцію оксалату в окремих клітинах [Fg]; «фрагменти пелюсток [H] із тонкостінних клітин епідерми, деякі з яких мають округлі сосочкоподібні вирости [Ha]; численні кулясті пилкові зерна з 3 проростковими порами й дещо пористою екзиною [Bb]; фрагменти пиляка [B, D], оболонки клітин фіброзного шару якого мають характерне потовщення (вигляд зверху [D] і вигляд збоку [Ba]); фрагменти зав'язі [K] з клітин епідерми з продихами [Ka] та паренхіми, у клітинах якої містяться призматичні кристали кальцію оксалату [Kb]; фрагменти провідної тканини листків і стебел [L] з кільчастих, спіральних або пористих судин.

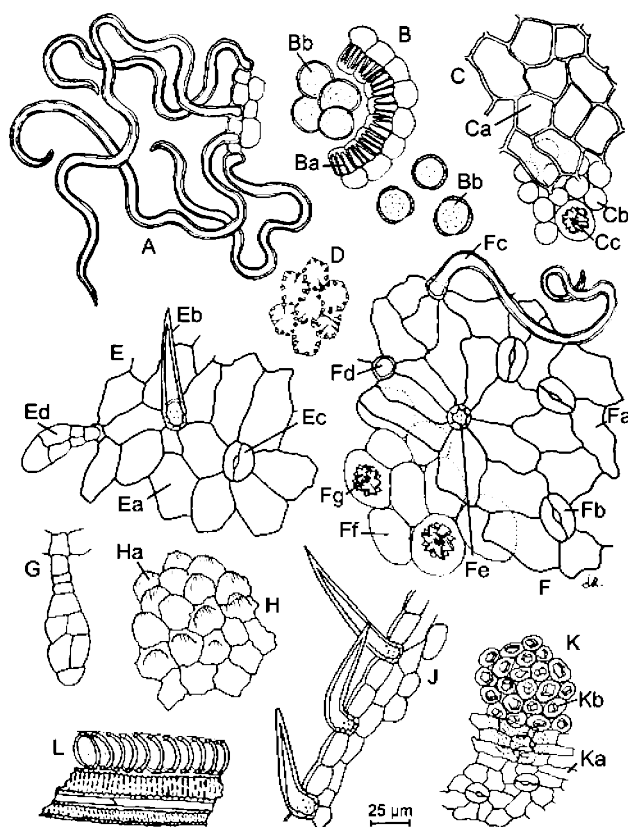

Рисунок 1868.-1. Діагностичні структури гадючника (ідентифікація B)

► **C.** Високоєфективна тонкошарова хроматографія (2.8.25).

Випробовуваний розчин. До 0.5 г здрібненої на порошок сировини (355) (2.9.12) додають 5.0 мл метано-